

GREETJE VAN DEN BERG

Onbekende verten

**GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER**

✿ 1 ✿

Toen liet de Here zwavel en vuur op Sodom en Gomorra regenen, van de Here, uit de hemel; en Hij keerde die steden om, benevens de gehele streek met al de inwoners der steden en het gewas van de aardbodem. Maar zijn vrouw, die achter hem liep, zag om, en werd een zoutpilaar.'

Gijsbert van de Noordzij spreekt langzaam en met nadruk. Hij praat altijd een beetje plechtig tijdens het bijbellezen. Als hij de bijbel dichtslaat, herhaalt hij die laatste woorden nog eens. 'Maar zijn vrouw, die achter hem liep, zag om, en werd een zoutpilaar.'

'Probeer je toch eens voor te stellen hoe dat is gegaan,' reageert zijn vrouw Aafke. 'Het is maar een korte zin, het zijn maar weinig woorden. Eigenlijk zo weinig dat je er vaak nauwelijks bij stilstaat.' Ze kijkt peinzend naar haar man. 'In feite zit er een wereld van ellende achter. Er staan geen emoties van Lot en zijn dochters vermeld, maar het moet vreselijk voor hen zijn geweest. Na alle ellende die ze al hadden meegemaakt moesten ze ook nog verder zonder hun echtgenote en moeder. Denk je eens in hoe dat moet zijn gegaan. Misschien

hebben ze nog geroepen dat ze niet om mocht kijken, maar ze deed het toch en ze werd een zoutpilaar.’ Dit is zo’n mooi moment van de dag. Met z’n allen aan tafel. Soms wordt er nagepraat over de dag, over de gebeurtenissen op school of op hun varkenshouderij en vanavond is er ineens een woord uit de bijbel dat hen bezig blijft houden.

‘Ze hechtte te veel aan haar aardse bezit. Ze kon het niet achterlaten,’ zegt Gijsbert.

‘Ja, ja, dat klinkt heel eenvoudig. Natuurlijk had ze naar God moeten luisteren maar ze moest echt alles achterlaten. Alleen haar man en kinderen mochten mee, maar veel dierbare bezittingen moesten daar blijven en werden verwoest. Misschien zou ik ook wel achterom kijken. Zou jij beter zijn in zulke omstandigheden? Zou jij je kunnen beheersen?’

‘Nou ja, als mijn leven ervan afhangt...’

‘Ons leven hangt voor een groot deel van ons bezit af.’ Aafke glimlacht. ‘We kunnen wel menen dat het niet zo is, maar de waarheid is anders. We hechten aan ons huis, aan onze meubels, aan alle foto’s die in de loop der jaren zijn gemaakt. We hechten heel erg aan ons bedrijf. Jij zou dat zeker moeten weten.’

‘Dat is een ander verhaal,’ meent Gijsbert.

'Waarom dan?' bemoeit hun dochter Hermine zich er nu mee. Ze heeft met haar nagel figuurtjes in het tafelzeil getekend. Ze onderschept de verstoorde blik van haar vader. Hij houdt er niet van als ze tegengas geeft of als ze zich met iets bemoeit waar ze, in zijn ogen, niets mee te maken heeft.

'Omdat wij van de opbrengst van ons bedrijf moeten leven,' is zijn weerwoord.

'Je zou toch iets anders kunnen gaan doen?'

'Wat had je in gedachten? Wil je me op kantoor hebben of zie je me als buschauffeur rijden?' Er verschijnt een rimpel boven zijn neus.

'De vader van Hilde is buschauffeur geworden.'

'Die man heeft ook niets meer over. Na alle vrijheid die hij heeft gekend wordt hij nu op verschillende tijden bij de baas verwacht. Acht uur lang rijdt hij z'n bus van hot naar her en mag dan terug naar zijn verbouwde boerderijtje. Grond zit daar nauwelijks meer bij. Hij heeft nog een schuur gehouden waar hij caravans in stalt. Voor de rest is hij alles kwijt. Hem is alleen nog de tuin gebleven. Denk je echt dat die man daar gelukkig van is geworden?'

'Hij heeft een heleboel zorgen minder!'

‘Natuurlijk zal hij nooit toegeven dat hij zich doodongelukkig voelt in z’n verbouwde boerderijtje.’

‘Waarom zou hij zich ongelukkig voelen?’ houdt Hermine vol.

‘Volgens mij is het voor iemand met een boerenbedrijf haast onmogelijk om zich gelukkig te voelen in een ander vak,’ meent Aafke. ‘Je weet net zo goed als ik dat dit werk niet zomaar werk is. Het is een manier van leven.’ Ze vangt de blik van Gijsbert. ‘Voor jou is het misschien niet helemaal te begrijpen. Jij hebt zulke andere plannen. Je wilt voor geen goud op de boerderij blijven als je later op eigen benen staat. Papa en ik hebben dit bedrijf samen opgebouwd. We staan ermee op en we gaan ermee naar bed. Op dit moment is het gewoon ondenkbaar dat papa of ik ooit iets anders zou gaan doen.’

‘Het lijkt mij veel prettiger om ’s morgens naar mijn werk te gaan en om vijf uur de deur achter me dicht te trekken,’ houdt Hermine vol. ‘Voor jullie houdt het werk nooit op. Ik heb genoeg gezien om te weten dat ik dat niet wil.’

‘Wil jij dan geen varkens meer?’ De jongste zoon, Bart, heeft zich al die tijd afzijdig gehou-

den. Nu zijn zus zo ver gaat moet ook hij zich er wel mee bemoeien.

‘Ach joh, laat die meid toch.’ Zijn oudere broer Chieljan schuift zijn bord aan de kant. ‘Voor Hermine bestaan er alleen nog maar jongens, jongens en jongens. Kunnen we dan nu misschien gaan danken? Ik moet zo weg.’

‘Volgens mij zit jij altijd achter de meiden aan!’ wil Hermine het niet over haar kant laten gaan. ‘Alleen willen ze jou niet met die puistenkop.’

‘Alsof jij zo aantrekkelijk bent met die laag plamuur over je jeugdpuisten...’

‘Jongens, houdt je een beetje rustig. Aan geruzie hebben we niets. Papa gaat met ons danken.’ Aafke geeft het voorbeeld door haar handen te vouwen en haar hoofd te buigen. Ze ziet niet dat Hermine onder de tafel nog snel een schop aan haar broer verkoopt. Ze luistert naar de welluidende stem van Gijsbert die de Heer dankt voor de gaven van de afgelopen dag, voor de voorspoed in hun gezin, voor Zijn aanwezigheid. In stilte voegt ze nog iets toe, iets waar Gijsbert nog niets van weet. Ze zal het hem straks vertellen. Nu is het nog even haar eigen geheim en ze geniet er heel erg van.

Nooit zijn de avondluchten mooier dan in februari. De zon zakt als een rode bal achter het verstilde landschap neer. Het is alsof de hemel brandt. Zou de hemel er ook zo uit hebben gezien toen die vrouw van Lot achterom keek, of was alles veel grimmiger, met een geur van zwavel, van verderf? Misschien hoorde ze mensen in doodsangst schreeuwen. Ze had er vrienden achtergelaten, maar ook haar schoonzoons. Het klonk altijd zo makkelijk als men beweerde dat de vrouw van Lot zich niet kon losmaken van haar bezit. Aafke ademt diep in. De lucht is prikkelend met de belofte van nachtvorst. De weilanden, hun huis, alles wordt overdekt met een sprookjesachtig oranje waas. Het is een avond vol vrede na een dag die de belofte van het voorjaar inhield. De zon had merkbaar meer kracht gekregen, de lucht ademt ook nu nog lente uit. Een merel vliegt langs haar heen, ergens klinkt de zang van een vogel die zijn territorium afbakent. Avondgeluiden. Gekrijs van biggen, een zeug die tegen een hek trapt. Geluiden die haar vertrouwd zijn, die bij dit bedrijf en bij haar huwelijk met Gijsbert horen. Vanavond vervullen die geluiden haar met vrede. Er is zoveel vrede in haar. Op momenten als deze weet ze

de slapeloze nachten op afstand te houden, zijn de Nederlandse regels voor de varkenshouderij die afgewisseld worden met Europese regelgeving van een nietige onbetekenendheid. Op een moment als dit is alles goed. Nu overheerst de romantiek van het buitenleven, denkt ze alleen in termen van vrijheid en eigen baas zijn. Ze ademt diep in en langzaam uit. Vanuit de grote varkensschuur waar de drachtige zeugen zich bevinden hoort ze de stem van Gijsbert die iets tegen Bart zegt. Af en toe wordt Bart in hun huis gekscherend 'de schaduw van papa' genoemd. Als hij niet op school zit, is hij bij Gijsbert in de schuur te vinden. Nu hoort ze ook zijn stem. Barts stem is hoger, de stem van een kind dat nog geen begin met de volwassenheid heeft gemaakt. Bart wordt in hun gezin liefdevol hun 'kleine boertje' genoemd. Hij is zo'n ander kind dan zijn oudere broer Chieljan, die maar heel weinig met het bedrijf op lijkt te hebben. In zijn vakantie helpt Bart zijn vader bij zijn dagelijkse werkzaamheden. Hij is geen jongen die met vrienden op stap gaat zoals Chieljan. Als de medewerker van de ongediertebestrijding komt, is Bart niet bij hem weg te slaan. Hij staat naast de dierenarts bij diens veertiendaagse bezoek,

hij is erbij als de mest wordt opgehaald, gaat met zijn vader mee naar vakbeurzen en is werkelijk al een hulp van betekenis voor Gijsbert. Als ze naar Bart kijkt, verdwijnen twijfels die in de loop van de jaren ontstaan zijn omdat hun sector steeds opnieuw door rampen wordt getroffen en regels hun af en toe boven het hoofd lijken te groeien. Bart is haar reden om niet op te geven.

Ze heeft het koud gekregen in haar trui. Langzaam loopt ze naar binnen waar Chieljan en Hermine een wedstrijd lijken te doen welke cd-speler het meeste geluid kan produceren. Haar geschreeuw haalt niets uit. Voor vanavond laat ze het maar zo. In de keuken zet ze koffie en zoekt met de ochtendkrant, waaraan ze de hele dag nog niet is toegekomen, een plaatsje aan de keukentafel. Pas veel later zullen Gijsbert en Bart komen. Het nieuws, dat feitelijk al oud nieuws is, weet toch haar aandacht te vangen.

De slaapkamer wordt verlicht door een volle, ronde maan. Ze kan heel duidelijk het silhouet van Gijsbert zien, ze hoort zijn ademhaling, ze voelt zijn warmte, ruikt zijn vertrouwde geur. Ze kruipt dichterbij hem toe. 'Gijsbert...'

Hij humt.

‘Ik moet je iets vertellen.’

Ze hoort hoe hij op z’n rug gaat liggen. Straks zal haar geheim geen geheim meer zijn. Ze mag het met hem delen en de eerste dagen zal het hun geheim zijn.

‘Gijs... ik heb vanmorgen een zwangerschapstest gedaan en die was positief...’

‘Hoe bedoel je?’

‘Je weet toch dat ik over tijd was? Ik voelde het zelf eigenlijk wel, maar ik wilde het helemaal zeker weten. We krijgen er een nakomertje bij.’

‘Een kind? Nu nog? Terwijl de kinderen eindelijk zo groot zijn dat ze zichzelf kunnen redden en we alle babyspullen de deur uit hebben gedaan?’

‘Je weet toch ook dat het de bedoeling niet was. Ik ben een beetje slordig geweest. Weet je, als je zesendertig bent, dan heb je ook een beetje het gevoel dat je niet zo snel zwanger zult raken.’

‘Vroeger raakte je al bijna zwanger als ik naar je keek!’

‘Toen was ik jong. Nu ben ik zesendertig.’

‘Hoe kun je dat nou doen?’

‘Je doet net alsof je van niets weet. Ik heb je